

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfő, és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apacza-utca R. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 2 kr.

Előfizetési árak:
 1 kiadóhivatalban átveve:
 Évesre 6 ft — kr.
 Negyedévre 1 > 50 >
 Készen na. hoz adva:
 Évesre 8 ft — kr.
 Negyedévre 2 ft — kr.
 Vidékre postán szállítva:
 Évesre 10 ft — kr.
 Negyedévre 2 > 50 >

NAGYVÁRAD jan. 14.

Pártalakulás.

A nemzeti és Ugron-párt passivitásával sehogy sincsenek megelégedve a kormány lapjai. A Pester Lloyd még a budget-vita előtt neki rontott Apponyiék tervének. A Nemzet valamivel később vette észre a dolog jelentőségét és következményét. Eleinte kaczagott rajta. Annnyira komikusnak tartotta, hogy hamarjában az egész költségvetési vitát — löversenynek nézte, melyben a startot Hegedüs Sándor indítja. Elég szép és mindenestre jellemző — a kormány fizetett lapjától.

Később azzal vigasztalta magát, hogy a kormány nagy pártjában annyi az őserő, — hogy ők maguk közt is képesek vitatkozni. Készségesen el is hisszük neki.

A szabadelvű pártnak két szónokját Wernert és Kristóffyát, akik tegnap tartották szűzbeszédjüket, annyira kidicsérte, oly nagy szónokká avanszírozta őket, hogy Plátónak Bánffy által elfogadott véleménye szerint ők már a kormányzásra alkalmatlanok lettek.

De azért már tegnap kezdte komolyabban is venni a dolgot. A passivitást hazafiatlannak bélyegezte, mert ez tápot ad a nemzetiségek passivitásának. Azt azonban elfelejti, hogy míg a nemzetiségek passivitása nincs indokolva, addig a nemzeti párt új politikájának meg van a jogi alapja.

Most már, hogy a liberális képviselők a Házban is kezdik fejtegetni a passivitást, a »Nemzet« is komolyan veszi a

dolgot. Szerinte nem segít más a helyzetben, mint — *új pártalakulás.*

Egészségtelen u. i. szerinte, hogy az ellenzéki pártok nem állanak ugyanazon közjogi alapon, mint a kormánypárt s így nem válthatják fel egymást a kormányon. És azért a passivitas után más nem következhetik, mint az ellenzéki új pártalakulás.

»Kibontakozásnak tartjuk a magyar parlamenti ellenzékre nézve, ha összes rokonelemei egyesülnek egy mérsékelt konzervatív-párttá, mely a szélbal merev és meddő tagadása s a szabadelvű párt egyed-uralma közé helyezné a maga kormányképes ellenzékiiségét.

Persze ez nem megy hirtelen, egyszerűen, hanem talán évekig tartó és kitartó munkásságra, önmegtagadásra s egyéb kiváló keresztényi erényekre van hozzá szükség.

Fontosnak tartjuk a »Nemzet«-nek ezt a kijelentését. Nem mintha azt hinnék, hogy szavára nyomban meg fog alakulni a nagy konzervatív párt; hanem fontosnak tartjuk azért, mert Erdélyi miniszter Jászberényben ugyanezt a kijelentést tette. És mikor Asbóth képviselő ráczította, hogy ezzel beismerte a néppárt létjogosultságát, akkor jónak látta módosítani azt.

Igenis szükség lett volna már régóta erős konzervatív pártra és szükség van ma is. Az is igaz, hogy ahhoz kitartó munkásságra, önmegtagadásra s egyéb keresztény erények kellenek. Nem is lenne hiány bennük. Csakhogy a liberális párt mihelyt csak szikráját látta, rögtön sie-

telt minden erővel elfojtani azt. 1884-ben Rómába is irkáltak leveleket, most pedig nem irtóztak vérbe fojtani azt. Mert félnek tőle, mint az ördög a szentelt víztől.

De a kitartó munkásság és a keresztény erények el fogják még hozni a konzervatív eszmék és törekvések győzelmét, — de annak már nem fog örülni a pa-piros »Nemzet.«

Muszáj szónokok.

Minő szatira a sorstól! Eddig attól főtt a kormány feje mindig, hogy az ellenzék agyonbeszéli s ennek következtében mindig indemityre szorul. Pedig az ellenzék csak hazafias kötelességét teljesítette és pedig nagy áldozattal, ha végszükségből, mint *ultima ratio* t elővette az obstrukció fegyverét.

És most mit lát, mit kell látnia az ámuló bámuló világnak. Ugyanaz a kormány, mely e harezmodort annyira becsmérelte és donuncziálta, kénytelen maga is azt igénybe venni.

A képviselőház folyosóin ugyanis egész komolyan tárgyalták tegnap a képviselők, hogy Bánffy az ellenzék passivitása olyan zavarba hozta, hogy kénytelen ugynevezett »muszáj szónokokat« sorompóba küldeni, csakhogy a költségvetési vitát szombatig kihuzza. Miután azonban az ellenzék mélyen hallgat, a képviselőház annak a ritka látványnak lesz a szemtanuja, hogy a kormánypárt önmagával fog vitát folytatni.

Különben pedig egész logikus dolog, hogy Bánffy azokat a kvóta legényeket, akiket a törvénytelen választások útján kinevezett, úgy kommandirozza, amint akarja, s nemcsak azt

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

G i z a.

Irtja: **JOBB HUGÓ.**

Az őrnagy a tükör előtt állott. Pár ezüst haj elhitette vele, hogy lassan-lassan öregszik. Becsengette inasát.

— Öregszünk János! öregszünk mindhiába . . .

A legény hahotában tört ki.

— Nem hiszed? Ide nézz? Ide a fejemre. jobb halántékom tájára . . . Lánczos adta? vak vagy?

— Egy fecske nem csinál nyarat.

— Figyelj szavaimra! Húsz évvel ezelőtt kártyát vettem a dereci cigányaszonynyal. Azt jövendölte, ha az első őszhajamat látom, harmadnapra meghalok.

— A régi próféták már meghaltak. Az újabbak pedig nem értik a mesterségüket. De nevétséges is! Őrnagy úr férfikora delét éli, s bizonyára végigharczol még néhány dicső csatát hí huszárjainak élén — tömjénezett a szolga az őrnagy hiúságának.

— Derék legény voltál mindig te János! Itt egy pár szivar.

Ha meghalok, te öröklöd egész szivarkészletemet . . .

Most a kaszinóba megyek. Ha Zsiga kapitány keresni fog, utasítsd oda.

Az ezred valamennyi tisztje együtt volt. Zádori Gyula gróf, a ezred szemefénye, születésnapját ülte.

Csinos hadnagyocska volt!

Termete daliás; tartása kifogástalan; dereka karesű; mozdulatai ruaékonyak; arca megnyerő; szemei ábrándosak; tekintete tüzes és igéző.

Csak néhány napja van ez ezrednél. De mint ősi, vagyonos család sarja, már is felküzdötte magát az asszonyok becézett kedvenczév.

A kaszinóban kártya járta. Zádori eleinte szerencsével játszott.

Eközben lépett be őrnagyunk.

Két hónapi szabadsága után ma látogatott először a tiszt kaszinóba.

Lelkesedéssel fogadták. Az őrnagy hálás is volt, mert mindenkihez intézett egy barátságos szót, tréfás megjegyzést.

Zádorit pillantá meg . . .

Vére agyába szökött; arca biborvörös lett; homlokára egy barázda tolakodott, mely elárulta szívbeli felindulását. Szédült. Egy pohár cognac kigyógyította.

Egy félreeső asztalhoz ült s elgondolkozott.

Első szerelme jutott eszébe

Te tekintete megint találkozott a fiatal had-

nagyéval.
 — Különös! — mormogja őrnagyunk, — ezek a szemek, — ez az arcz — egészen Gizá-é.

— Gyula! a koczka fordult, hagyj abba a játékot — szól egy barátja Zádorinak.

— Esembe sem jut. Visszaadtam a nyereséget, most a magaméból fogok játszani. Kétszáz forint.

Veszített.

— 500 — vesztett.

— 1000 — vesztett.

— 2000 — 4000.

— Meg vagyok babnázva — szól Gyula; átkozott egy pechem van.

Az őrnagy hallván, hogy ily magasan megy már a játék, oda lépett a jálékasztalhoz.

Gyula egyre izgatottabb volt.

A bankár, Galambos százados, ki előtt csak úgy tornyosultak a bankók, egyre csipősebb lett s gunyosan odavet.

— Hja! szerencse a szerelemben, szerencsétlenség a játékban.

— Rugja meg a macska az egész nőmet — idegeskedett Gyula — 8000.

— Haszonra? — kérdé a százados.

— Tartozom már valamivel? — ordítá Gyula.

— Még nem . . . De nemsokára Különben nem játszom már.

— Micsoda? Nem játszik? . . . Kötelessége folytatni a játékot — szól Gyula egészen kikelve magából.

Galambos kihívóan válaszolt.

— Mit? Kell? — Ha akarok. Ki kényseríthet? Szeretném látni.

Gyula már-már rávetette magát a száza-

is meghatározza, hogy beszéljenek, de azt is, hogy mikor beszéljenek.

Az egész eset pedig gyönyörűen példázta azt, hogy aki másnak vermet ás, maga esik bele.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, január 14.

Harmadik napja a költségvetési vitának szürke volt, mint egy novemberi délután nem is beszéddel, hanem szavazással kezdődött. A Komjáthy Béla helyére választottak új tagot a III. bíráló bizottságba Boda Vilmos személyében. A szavazás szerfölött lassan ment. Ki kellett huzni az időt, a míg száz honatya egybegyűl, mert az a jellemző vonása a mostani budget-vitának, hogy már harmadik napján a fagypontra szállott le az érdeklődés.

A baloldali folyosón a szavazás alatt lelkes éljenzés hangzott föl: A p p o n y i Albert érkezett meg. Őt éljenzették. A nemzetipárt vezére egyenesen Szilágyihoz ment az elnöki emelvényre.

Pader Rezső beszéde.

T. Képviselőház! Azon tapasztalatok után, miket a felirati vita alkalmával magamnak szereztem és ezen tapasztalatoknak higgadt elmével való mérlegelése után előre tudom, hogy jelen felszólalásom sok ellenkezésre találandó. Mert oly pártoknak soraiból szólok, melyet a legnagyobb és legfurcsább idegenkedéssel (ellen-szenvennel) fogadtak, egyeseket kivéve, majdnem minden oldalról, mely pártot aulikusnak is, meg demagógnak is bélyegeztek s melytől az egyik t. képviselő ur, még a létezési jogozimot is megtagadni kegyeskedett. Másrészt és különösen nem számíthatok a miniszterelnök ur ő exzellen-tiájának helyeslésére, csatlakozván én is a többi tiszt. ellenzéki pártok munkájához, ahhoz a hálátlan bírálathoz, mely a t. szabadelvű-párt és t. vezére szemében kárhuzatos dolog és a közjóra irányított munkálkodásukat csak akadályozza. De én és t. választóim, kiknek nevében is szólok, a jelen kormányzatnak komoly bírálat alá vonását nemcsak megengedettnek, jogosnak, hanem fájdalom — nagyon is szükségesnek találjuk.

Arról van most szó, hogy a kormányzatnak megadjuk, vagy ne adjuk a nervus serum gerendarum-ot. Közel fél milliárdot kér a kormány az adózó polgároktól. Mielőtt ezt a t. emelvényre pénzt a mi t. sáfárjainknak megsza-

vaznók, felvetjük a kérdést: jó kezekben vannak-e az ország ügyei, dolgai; helyes irányban halad-e az állam hajója és ilyen óriási áldozatok mellett is lehetőleg eléretik-e az ország lakosságának megelégedése, jóléte, biztosítva van-e magának a nemzetnek békés fejlődése, sőt további fennmaradása. Ugy találom, hogy ezen kérdésre kedvező választ adni nem lehet. Sőt tovább megyek; arról vagyok meggyőződve, hogy azon szerencsétlen pillanattól kezdve, melyben megszületett ez a ma is uralmon levő párt s az ország közkormányzata fölé oda lett téve czégtábla gyanánt ez a büvőhangzású felirat: szabadelvűség, attól kezdve maig úgy az anyagi, mint erkölcsi és társadalmi téren a törvényhozási többség és a közkormányzat ebben az országban oly bajokat, károkat és sebeket okozott, hogy a népek történetéből filozófáló komoly férfiak a Lengyelország sorsára való jutást, vagy más hasonló tönkrejutást jósolnak ennek a szegény Magyarországnak.

Hogy mi rejlik e szóban: szabadelvűség? — azt kezdetben kimerítően még nem definiálták az illetők. Sokan azonban már akkor ismerték e szónak, illetve e systemának, ez irányzatnak tartalmát más országok történetéből s előre látták nálunk is mindannak bekövetkezését, ami az u. n. szabadelvű államokban bekövetkezett.

Megvallom, én ezt a szép szót: szabadelvű, attól a perctől kezdve, mikor azzal a 75-ben összeállított fuzionális pártot s annak politikai irányát akarták megjelölni, — nem szerettem — de határozottan meggyőültem azt az évek folyamán, mert azt láttam, hogy ez a szó nem a józan, meggondolt haladást, a jogok és érzelmeik kiméletével járó fejlődést, a közszabadságok egyre nagyobb kiterjesztését jelenti, hanem jelzi a nagymondások által vezérelt vakmerő kísérletezést, a szerzett jogoknak lábál tiprását s az erre irányuló velleitásokat, jelzi manapság már a legkiálthatatlanabb parlamenti abszolutizmust, az adminisztrációban az önkénykedést és jelzi a vallásos érzelmeik s legkivált a kereszténység iránt való kiméletlenséget.

És én itt az ország színe előtt főleg azt panaszlom fel a liberális iránynak, hogy Magyarországot, melynek törvényeit, instituczióit, kormányzatát és népét a kereszténység szelleme hatotta át, ezen szellemről és jellegtől lépésről lépésre, de egyre jobban megfosztani igyekezett. Amit a kereszténység ellen évek óta a törvényhozás és kormányzat elkövetett, azt mindig a liberálisizmussal okolták meg, mint a mely megkívánja a tanügy államosítását, az egyetemnek dekatholizálását, mely megköveteli az államnak felekezettlenségét és magának a társadalomnak, sőt még a családnak laicizálását is.

A liberális irány és a belőle származó kormányzat hangoztatta és követte az állammin-denhatóság elvét, mely szerint az állam mindenbe beleszóllhat, még abba is, ki milyen vallást kövessen s a vallás szolgái kit kereszteljenek s kit ne kereszteljenek.

Ez a liberalizmus hozta szőnyegre a felekezettlenséget, a bármiféle vallásoknak a kereszténységgel alquiparációját, a valláson kívüli házasságkötést; és ugyanaz fenyegetődik a kereszténységnek még nagyobb fokú megrendszabályozásával az összes iskoláknak, az egyh. alapítványoknak és javaknak szekularizációjával.

Ez az irány és politika, bár szerintem az összes ker. felekezetekre vészthozó és sérelmes volt, mégis leginkább sértette a kath. vallást és egyházat; mert ennek autonómiája nem lévén, könnyebben hozzáférhettek az ennek hitelvei is a profán és illetéktelen érintést (a többi felekezeteknél) jobban megérezték.

A legutóbbi éveknek törvényei, a szabadelvűségnek kedvenc egyházpolitikai alkotásai, melyekhez még a t. ellenzékiek nagyobb része is makacsul ragaszkodik, ezek voltak a keresztény ellenes iránynak és politikának csúcspontjai, ezekkel szünt meg Magyarország keresztény ország, keresztény állam lenni, ahol a ker. vallást, a keresztény civilizációt nem becsülik meg többé azon faktorok, melyek a közéletet irányítják, törvényeikkel, alkotásaikkal befolyásolják.

Mindazon t. szónokok, kik szivesek voltak multkori beszédjeikben az új pártra, a néppártra reflektálni és azt atyáskodó részvétellel korholni, a többi között mindnyájan azt vetették szemére, hogy vallási párt, mely az országban mindent a kath. felfogásnak, kath. egyházi érdekeknek, vagy épen papi uralomnak kíván alárendelni. Es azt hangoztatták, hogy az egyházpolitikai törvények nem sérelmesek; sőt azt akarták velünk elhitetni, hogy ama törvények egyenest a kath. vallás nagyobb felvirágzása és közérkölcösiség érdekében hoztattak.

Kath. férfiak itt, jó kath. voltokra hivatkozva erősítették, hogy a katolicizmus nem szenved kárt a polg. házasság intézménye által s nem vették észre, mily ellentétbe jutottak a katolicizmus fejével, a püspökökkel és papsággal. Mert t. ház, ha szabad e kifejezést használnom, a katolicizmusnak szakfőfői, akik első sorban nem ismerik a hitelveket, a mint felismerhetik az ezekkel ellenkező dolgokat, ők mind unissus nyilatkoztak arra nézve, hogy ezen egyházpolitikai törvények a kath. vallásra nézve sérelmesek. Nem említem a pápai iratokat, a magyar püspöki karnak memorandumát, melyet a Felsőnek és a kor-

dosra. Haragjának villámaint fölfogta az általános szeretetnek örvendő őrnagy. Becsületbeli kérdésekben ő volt az ezred szaktekintélye. Itéletén megnyugodott mindenki. Ő volt a legfelső fórum.

— Uraim! — mondá szilárd hangon — a százados ur helytelenül jár el.

— Mit enged meg magának őrnagy ur? — dörgött ez.

— Csak ezt vagyok bátor megjegyezni, — volt a büszke, de higgadt válasz — hogy ön nem járt el lovagias módon. Egy fiatal tisztel hazárdirozott s mint nyertes fél elhagyja a játékasztalt. Ez nem lovagias eljárás; ez nem illik egy századoshoz.

— Evvel azt akarja mondani, őrnagy ur!

— Azt akarom mondani, hogy önnel soha sem játszánám.

— Ha nem is játszik velem, reménylem, mérközni fog.

— Rendelkezésére állok. Holnap délelőtt megnevezem segédeimet — szólt az őrnagy izgatottan.

A közeli erdő isteni látványt nyújtott.

A virágok kitérték picziny kelyhüket. A felkelő nap aransugarai bájos fától gyanánt vették körül a látóhatárt. A fák virágpompán diszelegtek. A vad gesztenyefa olyan volt, mint egy óriási csillár a természet nagy templomában. Az erdő vidám dalosai versenyre kelve csicseregtek. A zefir a város harangjainak reggeli imára szólító, andalító hangjait

sodorta az erdő felé s viszonzásul a virágok köszöntését, a kis művészek danáját, a patak locsogását felkapta szárnyaira s vitte a város felé.

E tündérregg volt tanuja az őrnagy és százados mérközésének.

Az őrnagy egyik segédéhez, Zádori hadnagyhoz lépett e szavakkal.

— Nem tudom, mit rejt méhében a jövendő. Ha itt maradok a küzdő porondon, vegye magához irataimat. Lapozza át s teljesítse utolsó óhajomat.

— Őrnagy ur! — kiáltott a hű szolga.

— Ki engedte meg, hogy kövess?

— Titkos sejtelmem vonzott.

— Mit kívánsz? Szólj!

— Harmad napja, hogy az első ősz hajszálat néztük. A deresi czigányasszony jóslata.

— Hisz te nem adsz ily csacsogásokra. Légy nyugodt; nem lesz baj.

A két ellenfél felállott.

A segédek kezökbe adták a pisztolyokat. Ferde furásu párbajfegyverek voltak. De ha oly mesterek kezelték, mint a két ellenfél, veszedelmes jószágok.

A felek indulattól csillogó szemekkel nézték végig egymást.

A taps elhangzott; az első lövés eldőrdült.

Nem tett több kárt, csak néhány levelet szakított le.

A felek közeledtek.

Az őrnagy nyugodtan emelte fel fegyverét s megnyomta a ravaszt.

A golyó a százados füle mellett füttyölt el. Most a századoson a sor.

Szilárd kézzel, vas nyugalommal irányítá pisztolyát. A golyó az őrnagy mellébe furódott. Az őrnagy a pászitra bukott.

— Zádori ur! Érzem a halál fagyos lehelletét. Közlendöm van.

A hadnagy lehajolt.

— Fia ön Várkonyi Giza grófnőnek?

A hadnagy igent intett.

— Sejtettem; tudtam . . . Az ön szemei! Csak Gizának voltak ily bogárszemei . . . Beavatkoztam a vitába . . . Féltettem az ön szép életét . . .

Ha ön meghal . . . anyja nem viselte volna el a csapást . . . Vigye anyjának egy haldokló bucsuszavát . . . Szerettem mindhalálig.

O megveté érzelmeket . . . Az ő neve legyen utoljára ajkamon . . . Gizám! . . . Gi . . . zám . . . Gi . . . zá . . . m!

Szive elszorult; ajkai elkékültek. Arczán hideg izzadság gyöngyözött, fejét féloldalt hajtá, mint egy beteg galamb.

Egy iszonyu hőség s e nemes élet mécsvilága már nem pislogott.

A hadnagy és szolga zokogtak.

A madarak oly bánatos lemondással daltak!

A nap sugarait elhomályosítá egy felhő — a bírvágy, a léhaság felhője.

mánynak akkoriban felterjesztettek, nem említem a püspökök körleveleit, melyek a vett sérelmeket felpanaszolják és a híveket ezeknek alkotmányos uton való jóvátételére felhívják, — csupán azt engedje meg a t. Ház, hogy egy olyan magyar egyházfőnök mostani újévi körleveléből idézhessek pár szót, a kit az utóbbi években a szabadelvűek, mint különösen hazafias főpapot ünnepeltek. Az egri érsek így ír papjainak: (Olvasni.)

Ha már most valaki, főleg kath. férfi, ilyenek után azt állítja, hogy az egyházpárti törvények nem sérelmesek, akkor vagy ezeket a szakfőnököket, a vallás hivatalos őreit vádolja nagyfokú tudatlanságról, vagy gyanúsítja alaptalan izgatással így hazafiatlansággal. Más alternatíva nincsen.

Tehát ne méltóztassanak akkor a kath. alsópapságra sem ráfogni azt, hogy ok nélkül lármáz és agitál és kitanítani igyekeznek a népet arra, hogyan lehetne alkotmányos uton módon ezen törvényeket megszüntetni, vagy megjavítani.

És ettől az agitációtól ne féljenek se a t. kormány, se a t. szabadelvű képviselő urak; félhetik talán az ő dédelgetett egyházpárti szülöttjeiket, de ne féltsék az állami tekintélyt, a jogrendet, az erkölcsösséget. Ez az agitáció mint én tapasztaltam, nem lelkiismeretlen izgatás aljas érdekekből; ez a népnek a vallása érdekében való felbuzdítása és ez nem lehet rossz, sőt ennek jó erkölcsi következményei lehetnek csak, amint voltak is; pl. a választásoknál való példás, türelmes magaviselet, melyet sok helyen a kirendelt katonatisztek is megdicsértek; vagy következménye a vesztegetésekkel szemben való lelkiismeretes tartózkodás, meg némely helyen egész a hősiességig emelkedett. Ilyen eredmények fölött csak örülni lehet. Ezt sokan nem tudják felérteni és megbecsülni, miként nem tudta az a tisztviselő sem, a ki fülem hallatára társaságban elbeszélte, hogy egyik kerületben a kormánypárti jelölt érdekében pár társával korteskedni járt, de a nép annyira fanatizálva volt a néppárti agitáció következtében, hogy még a pénzt se fogadta el.

Visszatérve az előbb mondottakra, a liberális pártot és a vele — mint a közel újévi gratulációkból megtudtuk — rettentő szolidaritásban álló szabadelvű kormányt teljes joggal lehet okolni azért, hogy a törvényhozás és a közkormányzat nálunk határozott, a keresztényellenes szellemben vezetettik.

Ez a tény rázta fel a katolikusokat, úgy hogy gyűléseket kezdtek tartani; ez a tény hozta létre a politikai sorakozást is a néppárt alakjában, melyre nézve lehetnek eltérő nézetek, de azt tudomásul veheti mindenki, hogy ezen sorakozásnak első és legfőbb célja: a magyar társadalom keresztény jellegét megővni s hazánkban a kath. egyházon, valamint általában a kereszténységen ejtett sérelmeket orvosolni, ennek érdekében szót emelni.

Minden téren oly jelenségeket tapasztalunk, hogy a német kifejezéssel ezt mondhatjuk: es geht bei uns nicht kristlich zu, magyarul: nálunk pogányul folynak a dolgok. Olyan tiszta jellemű, lelkiismeretes ember, mint gróf Apponyi Albert nyíltan azt tudja és meri sürgönyözni politikai barátainak, hogy nem törvény hanem önkény uralma alatt élünk. A liberális kormányzatnak közelmúlt választási hadjáratairól, e kormányzat alatt egyre inkább növekedő — iczinális képtári és egyéb korrupcióról már eleget hallottunk. Tudjuk azt is, a költségvetés ad minderről elégséges fogalmat és tájékoztatást, — hogy ez a jelenlegi rendszer csak a felelős tizezrekről gondoskodik, a milliók érdekében csak nagy erőltetve tesz egyszer másszor valamit, és csak akkor, mikor már a szociális forradalom réme fenyegetődzik.

Tudjuk továbbá, hogy az adózóknak keserves pénzével hogyan bánt a szabadelvű rendszer és kormányzat, mily könnyen adja ki a milliókat drága fényűző építkezésekre, elposztolja nagy nyugdíjakra, nyugdíjat ad 45—50 éves ép egészséges embernek, 5—6—7—8 ezer forintokat; milliókba kerülő felesleges új intézményeket hoz be, mint pl. az állami anyakönyvvezetés s eközben megfélekedik a kisiparosról, a kisgazdáról és a szegény néptanítóknak kiszúrja a szemüket 300 frt fizetésnek

a papíron való biztosításával és a 4-ik száznak adását a maga részéről oly feltételekhez köti, hogy a felekezetek azt a segélyt nem merik igénybe venni, mert nem akarnak még meglevő szabad rendelkezési jogokról lemondani.

Ilyen rendszer a nemzetet tönkre teszi erkölcsileg, anyagilag. Ezen rendszer győtri e szegény országot már régóta; ezen rendszert mindig elítéltem, most is azt teszem.

Ezek után, bár jobb szerettem volna, hogy az áll. költségvetést más gazda csinálja meg, annak részletes tárgyalása elő én részéről akadályt nem gördítek, mert talán egyet más javítani lehet, de előre jelzem, hogy mivel ez a jelenlegi t. kormány, mint hivatalos nyilatkozatából megtudtuk, nem szándékszik más irányt inaugurálni, — a költségvetést annak idején, ha apropration kerül a szóba, ennek a kormánynak nem szavazom meg.

Lévay Lajos, egy fiatal kormánypárti mondta el ez után szűzbeszédét s az Apponyiék hallgatásával szemben nagy dicsérettel halmozta el a függetlenségi párt köteleességtudását.

Nagy mérgesen fölzugott erre az egész szélsőbal:

— Ne dicsérjen bennünket! Mit kompromittál a dicséretével.

— Vikár Pistát dicsérje! — harsogta feleje Hentaller.

A fiatal szónok a zugásra egy pillanatra megrendült, de aztán hamarosan neki fordult Apponyinak s támadta azért, mert beszélt s azért, mert hallgat.

— Ha azt mondja ránk, hogy zsebtolvaj; még akkor sem szólunk! süvöltötte át Hock János.

A szélsőbal ekkor elkezdett társalogni s hasztalanul csöngetett Szilágyi és kért csendet, a Lévay beszéde elveszett a zajban.

— Szegény Vikár Pista, sóhajtja Meszlényi Lajos. — Ő jobban beszélt volna.

Lévay sietett kijelenteni, hogy a költségvetést elfogadja.

Szünet után Várossy Gyula kijelenti röviden, hogy a kormány iránt nincs bizalommal, okait a részletes vita folyamán kifejteni, még pedig a miniszterelnökig. Tételénél, mert a miniszterelnök felelős a kormányzat egész irányzatáért. A költségvetést nem fogadja el.

Bernáy György a nemzetipárt passzivitásáról szól, melyet nem tart sem komoly alappal bírónak, sem következetesnek. Foglalkozik a választási visszaélések vádjával, melyeknek alaptalanságát bizonyítja. Polemizál Polonyival és Kosuthttal.

Pichler élesen támadta Lévayt, a ki megvásárolta a mandátumát. Támadja továbbá Bernádyt, a ki öt nappal a választás előtt cserben hagyta a függetlenségi zászlót s átsapott a kormánypárthoz.

Asbóth nagy hatással fejtegeti, hogy a néppárt ezeket a visszaéléseket a hogy elítéli, fel is veszi a harcot. Hazafiúi köteleességük, hogy Magyarország ne jusson Franciaország és Olaszország sorsára, a hol becsukják a papokat és templomokat. Felveszi a harcot azokkal, kik a községházából eltávolítják a feszületet. Az Ós-Budavárban elkövetett merénylet égeti a keresztény ember arcát.

Perczel belügyminiszter betérjeszti az anyakönyvvezetés költségeit, a mely nyolcezszázötvenháromezer forintban van kiutalva.

A biharmegyei kongrua bizottság első ülése.

Tegnap, január 14-ik napján tartotta első ülését azon bizottság, mely a vallásügyi miniszter 878—1896. eln. sz. a. k.rendelete értelmében arra hivatott, hogy a lelkészek jövedelmének bevallását felülvizsgálja s a bevalláshoz esatolt okiratok alapján a jövedelmet és terheket megállapítsa.

Ez ágas-bogas munkának szép volna a célja; hanem vestigia terreni. A miniszter ur ő excellenciája már megfenyegette a katolikusokat, hogy autonómiajokból semmi sem lesz addig, míg a papság egyházpárti akciója el nem alszik. Nem közelebb fekvő-e azon fenyegetés, hogy a kongrua-rndevezést csak

akkorra helyezi kilátásba, ha a papság megszűnik ellenzékeskedni s azzal tiszteli magát, hogy ismét a kormány szekere elé áll?

Különbben e fenyegetés nélkül sem várhatunk az egész nagy munkától valami eredményt, mert vajmi messze van azon idő, hogy a kongrua-rendevezés ügyében megoldvák tegyennek a szervesileg összefüggő mellékkérdések s a c o r d o r e i is oly bőven álljon az államkincstárban, hogy a célra is jusson.

Számolnunk kell mindamellett azon tényre, hogy a lelkészi javadalmat már összeírták s most folyik azok felülvizsgálása. Ehhez is szó fér.

Nem tudunk egyetérteni a miniszteri rendeletben lerakott elvekkel. Például a rendelet 10 §. g) és h) pontja már méltányosan s rövid néhány év után teljesen megváltoztatja a némi összeírás végeredményét, mert nem sok idő kell hozzá: a lelkészeknek semmi jövedelmük sem lesz az anyakönyvi kivonatokból, mit pedig most még fel kellett venni a bevallás VIII. lapján.

Méltánytalan és megalázó a 31. §, mely egy káplán eltartását 200 frtban állapítja meg. Ha a miniszter ur jobban megfontolta volna e pontot: nem árulta volna el, hogy mennyire járatlan a gazdasági ügyekben. Am hol hallotta azt, hogy egy intelligens ember reggelit, ebédet, vacsorát, lakást, fűtést, világítást, mosást, kiszolgálást kaphat havi 16 frt 66 krért? vagy talán azt akarja, hogy a plébános csak olyan ellátásban részesítse káplánját, amelyet ily olcsó árért adhat? — Ekkor is csak másodrangú családnak kellene minősíteni egy embert, ki tizenhat évi tanulás után éri el e fokozatot.

Hallgatással mellőzzük a lórtartásra fölvetett 63 forint évi költséget; tessék egy bérkocsistól megkérdezni, hogy a legmerészebb koplaltatás határain belül nem kerül-e többé 63 frtnál egy lónak eltartása?

De térjünk a tárgyalás menetére.

A 41. §. szerint a bizottság 7 tagból áll. 1. A törvényhatóság feje, egyuttal a bizottság elnöke; 2. a törvényhatóság ügyésze; 3. a kir. pénzügyigazgató; 4. az illetékes járási főszolgabíró (városokban egy városi tanácsos) és végül az egyházmegyei hatóság három kiküldöttje, vagyis a viszonyokkal esetleg ismerős három egyházi tag négy mással áll szemben s a szavazattöbbséggel hozandó határozatok folyamán el van döntve. Igaz, hogy főlebbvitelnek is van helye az 50. §. szerint, hanem tartsa is mindjárt kezében a pénztárczáját az, ki valamely határozat ellen főlebbez; mert ha a jogorvoslat eredménye a főlebbezre nézve kedvezőtlen: ráfizet. Tessék ily körülmények közt az igazságot puhatolni!

Ezek előrebocsátása után adjuk az első ülésről szóló értesüléseinket.

Nagy volt az érdeklődés, a bizottság teljes számmal gyűlt össze a vármegye kis tanácstermében. Jelen voltak: Sz u n y o g h Péter alispán mint elnök, P a p p Miklós kir. pénzügyigazgató, dr. W a l l n e r Ödön tb. megyei főügyész, B a k a c s Béla tb. főszolgabíró s az egyházmegyei hatóság három megbízottja: S z é c h é n y i Jenő apátkanonok, D e n c s János czimzetes kanonok, L o p u s s n y Gyula sz.-József intézeti alkormányzó; végül a szavazati joggal nem bíró előadó. — Ezeket kivül jelen volt — talán az ügymenet tanulmányozása kedvéért — P a p p János m. főjegyző és (nem tudom milyen eshetőségekre való tekintetből) egy megyei hajdu.

Legelőször a b i h a r p ü s p ö k i i lelkész bevallása került tárgyalás alá s évi jövedelme a személyesen jelenlevő plébános bevallásának némi leszállítása után 2029 frt 61 krban állapított meg.

Majd a b i h a r i plébánia bevallása vé-

tetett elő. Az érdekelt esperes-plebános kijelentvén, hogy egyrészt az ő személyes jelenléte nem szükséges, másrészt a bizottság véleményében úgy is megnyugszik: eltávozott. Bevallásának igazolt tételleit változatlanul fogadta el a bizottság 2323 frt 63 krban tüntetvén fel a tiszta jövedelmet. A megyei főügyész ur hajlandóságot érzett ugyan magában, hogy ez utóbbi plebános ur javára egy tételt megfélebbezen: de meggondolta az 50 §. második bekezdését és még egyet aludni akar, mielőtt az apelátát beadná.

Majdnem két órai munka után az első ülés véget ért s a további előmunkálatok megtételére az alispáru ur felkérvén: a bizottsági tagok eloszlottak.

Nagyvárad város közügyei.

Törvényhatósági közgyűlés.

— Gözfürdő a városházán. —

Az izgatottság hetek óta tart Nagyvárad »atyái« között a közgyűlés miatt. Miért ez a nagy előkészület, ez a nagy készülődés. Hogy megbénítsák a város fejlődését hosszú időre? Könnyű azt mondani, hogy minden frázis, amit a színház építése ellen felhoznak. De egy kis szívet, még ha oly parányi is, tessék keresni Nagyváradon, a melyik nem ver erősebben a téli színházért. De ezt nem lehet a város polgáraitra erőszakolni. Tessék az igaz polgári kötelességek buzgó teljesítésénél áldozatkész embereket venni, akik között szintén ott vannak a színházpártolók, akkor látjuk, hogy Nagyvárad polgársága nem annyira tartja elsőnek a színházat, mint a más szükségesebbeket.

Tisztelet, becsület Nagyvárad polgárságának, de itt térnek el a »becsületes« utak.

Mind jót akar, de más úton ennek a szegény városnak.

Hogy Nagyvárad felépítheti a cifra színházat, ez lehet. De hogy pár év múlva nem lesz-e igazuk a »maradiak«-nak, ahig bírjuk elhinni.

Adjon az Isten a városnak minden jót, lelkünkben kívánjuk, de az erőszakkal keresztül vitt dolognak a következménye megboszulja magát. — ezt is tapasztaltuk.

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Beöthy László főispán elnöklése alatt jelen voltak:

Dr. Baróthy Ákos, dr. Bozóky Alajos, Bozóky Béla, Csák Máté, Guttman József, Hlatky Endre, dr. Hoványi Gyula, Kaczián Károly, dr. Konrád Márk, Mezey Mihály, Miskolczy Barnabás, dr. Molnár Imre, Serdült Bálint, dr. Sipos Árpád, Stark Gyula, Szokoly Tamás, dr. Várady Zsigmond, Schöplín Agoston, Andriška Károly, Beczkay Lajos, dr. Berkovits Ferencz, Bertsey György, Csobánecz Lajos, Déry János, Fekete László, dr. Kornstein Lajos, Kunyhósi János, Mészáros József, Mihálovics János, Milibák József, Papp István, dr. Radó Ignác, Reismann Mór, dr. Sarkadi Lajos, Stern Herman, Schütz Albert, Weisz Károly, Amigó Mór, Frankl Lázár, dr. Friedländer Sámuel, Gábel Jakab, dr. Moskovits József, dr. Rednik József, Szmetka György, Serényi G., Ternyei A., Ullmann I., Bognár Sándor, dr. Döry Ferencz, Balogh Döme, Farkas Izidor, dr. Grósz Albert, Hering Sándor, Hillinger Lipót, Janky József, Justh Sándor, ifj. Kohn Sámuel, Kugler Albert, dr. Kazay Kálmán, Kövér Sándor, Kunz Gusztáv, Léderer Dávid, Mandel Adolf, ifj. Moskovits Mór, Molnár Lajos, Moskovits Miksa, dr. Munk Béla, Munk Jakab, Müller Salamon, Némethy Károly, Nyíry György, Pallay Lajos, Papp György, dr. Moskovits Mór, Rendes Vilmos, Sal Ferencz, Száhlender Károly, dr. Vári Szabó Béla, Weinberger Jakab, Weiszlovits Adolf, Wöber János, Rác Mihály, Dus László, ifj. Rimler Károly, Sztarill János, Papp János, Bordé Ferencz, Darvasy Lajos, Busch Dávid, dr. Hoványi Ferencz, Hegedüs Géza, Ragány János, Komlóssy József, Jablonszky Emil, Tóth Márton, Nemes Jenő, Szántó Lajos, Szűts István.

A megnyitás után felolvasták a polgármester havi jelentését, a melynek adatait már közöltük. Megemlékezik még a jelentés *Grun-*

wald Henrik bizottsági tag haláláról s a következő adományokról: egy magát megnevezni nem akaró főpap újv alkalmából 100 frtot és a József-ezred 50 frtot küldött a városi szegények javára; Markbreit Sándor pedig leánya esküvője alkalmából 200 frtos alapítványt tett a városi árvaház javára.

Bejelenti még a polgármester, hogy b. e. Szaniszló Ferencz püspök szobrára a leleplezés alkalmával koszorút helyezett.

Az adományokért jegyzőkönyvi köszönetét fejezte ki a közgyűlés.

Interpellációk.

A polgármester jelentése kapcsán Déry János a személyszállító közúti vasut építése tárgyában interpellálja a tanácsot. Már 15 éve huzódik az ügy s óriási veszteséget okozott ez a halogatás a városnak. Négy egyén is akar építeni s a tanács még sem csinál semmit ez ügyben. Sürgesse meg a közgyűlés a tanácsnál a dolgot.

Rác Mihály kijelenti, hogy az ügyet a jogügyi bizottság tárgyalta s a legközelebbi tanácsülésen kerül elintézés alá a vasut építők beadványja.

A választ indomásul vették.

A gázgyár szerződése.

Dr. Radó Ignác kérdést intéz a tanáchoz, hogy mit szándékozik tenni a gázgyárral, a melynek a szerződése nemsokára lejár. A közvilágítás javításra szorul. Ajánlja, hogy a tanács nyomassa ki a gázgyárral fennálló szerződést, hogy a bizottság tagjai ismerjék.

Dohánygyárat Nagyváradnak.

Dr. Várady Zsigmond szintén ajánlja a szerződés kinyomatását. — Azonkívül felhívja a tanács figyelmét azon körülményre, hogy a kormány egy új dohánygyárat szándékozik felállítani. Ideje volna, hogy a tanács ennek elnyeréséért a kormánynál közbejárna s meglenni a szükséges lépéseket.

A Radó interpellációját a jövő ülésre tűzik ki. A Várady felszólalását pedig ajánlják a tanács figyelmébe.

A bíráló választmány jelentése szerint a virilisek közé az 1897. évre Incze Lajos és N. Justh Sándor bevételtek.

Felterjesztik a miniszterhez.

A megüresedett közigazgatási bizottsági tagságra dr. Vári Szabó Bélát választották meg.

A színház építése.

A tanács előterjesztette Mezey Mihály és társainak indítványát, a melyben a színház felépítését sürgetik. — A tanács azt indítványozza, hogy az indítvány értelmében a 340,000 frt építési költséget a regále kötvényekből fedezzék.

Szokoly Tamás szólalt fel elsőnek a tárgyan. Mint a város szülötte, minden jót kíván a város részére. Mikor 1895-ben ő is megszavazta a színház építést, azt a Gyalokay Lajos indítványával összekötve fogadták el, hogy t. i. a regále kötvényekből előbb az iskolákat, aztán a városházát és végül a színházat lehet felépíteni. Ez jogerős határozat. Az 1.700,000 forint értékű regále kötvényből már csak 340,000 frt van meg. (Zaj. Több kiáltások.) Tessék kitenni az asztalra, hogy olvassam meg, szólott Szokoly. Majd áttért iskoláink állapotára. Tul vannak zsufolva, egészségtelen, dűledező épületben. — A mai városháza szegényeinkre van. Abba nem egyezik bele, daczára, hogy a színház építését öhajtja, miszerint a város meglévő pénze rendeltetésétől elvonassék. — Vállaljon kezeséget a tanács, hogy a színház 340,000 frtból kitelik. Felügyelet, fűtés, világítás, biztosítás költségeivel 600 ezer frtból sem lehet felépíteni és ellátni. Társadalmi utra terejék a színház építését. Adja oda a város a Safrad házat s még

200 ezer frtot; a többi társadalmi úton hozzák össze. Indítványozza, hogy a meglévő 340 ezer frtból az iskolákat, aztán a megmaradó összegből a városházát építsék fel.

Hlatky Endre ellenkező nézetben van. Szokoly előbb a szegénységet, iskolák hiányát említi, aztán mégis odaadná a 45,000 frt értékű Safrad házat és még 200 ezer frtot. Tehát csak 90,000 frttal kevesebbet, mint a mit ők akarnak. A Safrad ház helyén többbe kerülne a színház, mert a szomszédos épületeket is ki kellene sajátítani. A Gyalokay-féle indítvány nem létezik. — Az iskolákra Nagyvárad óriási áldozatokat hozott, éppen legújabbán is 250 ezer frtból épített reál és polgári iskolát. A színház kulturális intézmény. — Hivő ő is a városházának, de majd felépítjük ezt is. Szegényli, hogy Nagyváradon nincs színház, mikor minden vidéki városban már van. Ez lelki szegénységünkre mutat. A tanács indítványát elfogadja.

Hoványi Gyula szintén pártolja a színházat, de ha a szívökre teszik a kezöket, beismerek, hogy a kultúra emeléséhez tartozik a közegészségügy, közoktatásügy is. A szükségleteket kötelesség mérlegelni. A művészeti igényeknél előbbre való a közigazgatás, közegészség és közoktatás. Ha Nagyvárad város most a 340 ezer frtot színházra adja, a többi szükségleteket pótdoból kell fedezni. (Közbe: Megszavazzuk.) Ő a lelkiismerete szerint nem tudja az indítványt megszavazni. Ne akarják tüzzel-vassal keresztülvinni az építést, nem olyan sürgős.

Zajos »Szavazzunk« kiáltások és éljenzés kísérte a szónok szavait.

Milibák József arra hivatkozik, hogy a tanács 22% pótdóval véli a színházépítést fedezni. Gondolja meg minden bizottsági tag, hogy van-e a város olyan helyzetben, hogy a 340 ezer frtot a színházra megszavazhatja.

Dr. Várady Zsigmond vissza szeretné vinni a kérdést a kiindulási pontjához. A miniszter a színházépítést már jóváhagyta. Milibáknak feleli, hogy a közköltőt nem kell emelni, mert a költségvetésben már van 200 ezer frt fedezet s így csak 140 ezer frt kell máig. Ajánlja a tanács, illetve Mezey és társai indítványát.

Szavazásra kerülvén a sor. 62 szóval 34 ellenében elfogadták a tanács javaslatát s megszavazták a színházépítésre a 340 ezer frtot.

A fizetés rendezése.

A tanács előterjeszti a fizetés rendezésre nézve a jogügyi bizottság javaslatát s azt ajánlja elfogadásra.

Kunyhóssy János pártja nevében kijelenti, hogy a fizetésemelést elfogadja. Mivel azonban a kerületi orvosok elfoglaltságuk miatt a szegény betegek gyógyítását nem gyözik, egy szegényeket gyógykezelő orvosi állás rendszeresítését látja szükségesnek. Szükség van továbbá a bejelentési hivatalra. Indítványozza, hogy a tanácsot utasítsák, miszerint a szegényügyről és a bejelentési hivatalról tegyen jelentést.

Dr. Várady Zsigmond nem akarja a Kunyhóssy indítványát összekapcsolni a fizetés emeléssel. Ez utóbbit fogadják el en bloc.

Az új állások rendszeresítéséről később határozzanak.

Dr. Hoványi Ferencz ajánlja Kunyhóssy indítványát elfogadásra.

Balogh Döme azt indítványozza, hogy addig vegyék le a fizetésemelést a napirendről, míg a múlt év zárszámadása előttünk lesz.

Gábel Jakab elfogadja a fizetésemelést, csupán a számtisztek fizetését kéri még 100—100 frttal emelni.

A nagy többség a fizetésemelést elfogadta.

A drágasági pótlék.

A tanács a drágasági pótlékot általában 10%-al kéri megszavazni.

Dr. *Sarkadi* Lajos a régi arányt kéri fentartani. A 600 frton felüli fizetések után 10%-ot, a 600 frton alóli fizetéseknek 15%-ot.

A tanács javaslatához képest a 10%-ot fogadták el.

Ezután elnöklő főispán a gyűlést 5 percre felfüggesztette.

A szünet után *Kunyhóssy* János indítványára a nyári szinkör kérdését vették tárgyalás alá.

A tanács — a szinügyi bizottság véleményére támaszkodva, ajánlta, hogy a közgyűlés Megyeri ajánlatát fogadja el.

A tanács javaslatának felolvasása után óriási zugás és éljenzés támadt.

Hiábavalónak bizonyult az elnöki esengő. Legtöbb dolga volt a főispánnak, míg a csendet, a tanácskozást a rendes mederbe tudta terelni. Izgatott volt a hangulat, csak a főispán nem vesztette el a rendes tanácskozás fonalát.

A tanács előterjesztése után felolvasták *Leszkay* pótbeadványát, amelyben kötelezi magát, hogy márczius elsején olyan névsort nyújt be, amelylyel Nagyváradi közönsége meg lesz elégedve. A közgyűlés bírálata alá bocsájta, hogy ha a társulat nem lesz jó, a szerződést felbonthatják.

Hlatky Endre tréfásan szólott; ne szelíztessük a pályázó igazgatók jó és rossz oldalát. Minden hozzászólás nélkül szavazzunk.

A közgyűlés nagy zajongás között elfogadta az indítványt.

A névszerinti szavazás megejtetett s *Leszkay* óriási szótöbbséggel győzött. *Megyeri* mellett szavazott 23, *Leszkay* mellett 60 városatyá.

Leszkayra szavaztak:

Bozóky Béla, Guttman József, Kaczián Károly, Miskolczy Barnabás, dr. Molnár Imre, Serdi Bálint, Stark Gyula, Szokoly Tamás, Andriška Károly, Beczkay Lajos, Bercey György, Csobánczy Lajos, Déry János, Fekete László, Kunyhóssy János, Mészáros József, Mihalovics János, Milibák József, Papp István, Stern Hermann, Weisz Károly, Amigó Mór, Frankl László, dr. Friedländer Samu, dr. Moskovics József, Smetka György, Serényi Gusztáv, Mayr Sándor, dr. Munk Béla, Czegléd Sándor, dr. Grósz Albert, Hering Sándor, Hillinger Lipót, N. Just Sándor, Kugler A., dr. Kazay K., dr. Kutiák A., Mandel A., Mihelty P., Molnár L., Moskovics M., Moskovits Mór, id. Munk Jakab, Müller Salamon, Papp György, ifj. Moskovics Mór, Rendes Vilmos, dr. Vári Szabó Béla, Weinberger Jakab, Wöber János, Rácz Mihály, Dus László, Sztarill János, Darvasy Lajos, Komlóssy József, Jablonszky Emil, Nemes Jenő, Szücs István, Bottó Ferencz, Deutsch K. Ignác.

Megyerire szavaztak:

Dr. Baróthy Ákos, Dr. Bozóky Alajos, Csák Máthé, Dr. Hlatky Endre, Dr. Hoványi Gyula, Mezey Mihály, Dr. Várady Zsigmond, Schöpplin Ágoston, Dr. Berkovics Ferencz, Dr. Kornstein Lajos, Dr. Radó Ignác, Dr. Sarkadi Lajos, Schütz Albert, Gábel Jakab, Rednik József, Bognár Sándor, Dr. Déry Ferencz, Léderer Dávid, Pallay Lajos, Ifj. Rimler Károly, Bordé Ferencz, Busch Dávid, Dr. Hoványi Ferencz.

*

A tanács előterjesztette még, hogy a miniszter a birtokváltozási illeték tekintetében az átírási 1%-ot jóváhagyja s hogy az már 1897. január elsején életbe lépjen.

Beczkay Lajos indítványa alapján elhatározta, hogy a szabályrendelet csak a jóváhagyás napján lép életbe.

A főispán a többi ügyeket a ma délutáni közgyűlésre tűzte ki:

UJDONSÁGOK.**TÁJÉKOZTATÓ.**

Január 16. Felolvasás a v.-velencei Népkörben.
 17. Földessyné védnöksége alatti gyermek-bál.
 24. A nagyváradi kath. kör matinéja.
 Február 10. A »Szabadság« sajtópere.
 17. Bittner Ferencz sajtópere Szügyi József ellen.

* **Bökező püspök.** Mint értesülünk *Pável* Mihály nagyváradi gör. katolikus püspök, ki már ismételtén juttatott nagyobb összegeket kulturális és jótékony czélokra, a karácsonyi ünnepek alkalmából százezer forintot tett le a káptalanja kezébe különböző népnevelési czélokra. A nagylelkű püspök ezen összeg javarészt a belényesi román leány nevelő intézet és internátus fentartására kívánja fordítani, melyet csak pár hóval ezelőtt nyitottak meg nagy ünnepélyességgel.

* **Kitüntetés.** *König* Károly kabinetirodai titkár és udvari tanácsnak a király a Lipót-rend lovagkeresztjét adományozta.

* **Goluchowski Berlinben.** A közös külügyminisztert az a ritka kitüntetés érte, hogy Vilmos német császár őt a fekete sasrend káptalanja által rendezett vasárnapi istentiszteletre és lakomára meghívta. A meghívásban rejlő nagy megtiszteltetést eléggé ilusztrálja az, hogy a fekete sasrend ünnepe, mely rend különben nem német, de porosz eredetű, (alapította II. Frigyes király 1701-ben) csak belföldi lovagok szoktak részt venni s azokon mindig a porosz király elnököl. A rendet katonatiszt csak tábornoki rangban kapja, nem nemesek pedig a rendjellel egyuttal porosz nemességet nyernek. A király fiai született lovagjai a rendnek. A fekete sasrend jelvényei: világoskék, nyolcsarku kereszt, a sarkokban egy-egy fekete sassal, a középpajzson egy-egy F. R. betűvel; a balvállról a jobb csipőre kötött széles narancssárga szallagon viselik. Hozzá tartozik a mellen viselendő nyolcszögű ezüst csillag, a narancssárga középpajzson fekete vonal és ezzel a jelmonddal: Saumenuique. Kitüntetésképen a király a gyémántokat adományozza a fekete sasrendhez. Erre a fényes ünnepélyre külügyminiszterünk holnap utazik Berlinbe Mérey osztálytanácsos kíséretében.

* **Kinevezés.** Ő Felsége a király *Ilic* János csokmányi esperes lelkészt gör. szertartási káptalanhoz kanonokká nevezte ki.

* **A magyar görög kath. püspökség felléptetése.** Zemplénumegye törvényhatósági bizottsága, egy átiratot intézett Biharvármegye alispáni hivatalához, melyben kéri, hogy a magyar görög katolikus püspökség érdekében, — mely Szabolcs megyében állítatnak fel, — pártoló feliratot intézzen. Az átiratban ezt tartja, a milleniumi év alkonya legnagyobb alkotásának azon esetben, ha kivihető lesz. E feliratot pártolás végett, az összes magyarországi törvényhatósági testületeknek megküldte. A Biharvármegye legközelebbi közgyűlésének, egyik pontját fogja képezni ez átirat.

* **Kormánybiztosi kinevezés.** A kereskedelmi miniszter *Miklós* Ödön orsz. képviselőt a párisi kiállítás kormánybiztosává nevezte ki.

* **Az erdélyi segédpüspök.** *Majláth* Gusztáv grófnak erdélyi segédpüspökké való kinevezéséről akképek lettek a lapok említést, hogy cum jure successione nevezetett ki. E hír, mint a Nemzet illetékes helyről értesült, azon a tényen alapszik, hogy az erdélyi püspök folyamodott a magyar kormány utján ő felségéhez, hogy megrongált egészségére való tekintettel engedje meg, hogy a szentszéknél kérelmezhesse *Majláth* Gusztáv grófnak segédpüspökké való alkalmazhatását — s így nem

áll az, mintha *Majláth* cum jure successione nevezetett volna ki segédpüspökké. Ez ügyben egy könyvomatost írja, hogy *Majláth* Gusztáv grófot *Császka* György fogja helyettes püspökké felszentelni, ennek időpontja azonban még nincs megállapítva.

* **A Leszkay bankett.** A tegnapi városi közgyűlésen a szini szezon ügyében megejtett szavazás oly fényes elégtételt adott Nagyváradi törvényhatósági bizottsága nagy többségének az utóbbi napokban tapasztalt durva támadással szemben, hogy csak a legtermészetesebb következménye lehetett ennek az a társas összejövétel, amit tartottak tegnap este a Sasban. A barátságos estélyen jelen voltak:

Rácz Mihály, *Kaczián* K., *Déry* János, *Dus* László, *Szokoly* Tamás, *Friedländer* Samu, dr. *Munk* Béla, ifj. *Rimanóczy* Kálmán, *Kunz* Gusztáv, *Szűcs* Dezső, *Molnár* Lajos, *Juszt* Károly, *Papp* István, ifj. *Fekete* László, *Beczkay* Lajos, *Leszkay* András, *Stern* Hermann, *Weisz* Károly, *Mészáros* József, *Müller* Salamon, ifj. *Csanak* János, *Gonda* László, *Láng* József, id. *Fekete* László, *Vidosits* Gyula, *Kemény* Ignác, ifj. *Márkus* János, *Kerényi* Miklós, *Bárdos* Imre, *Szalóky* Elek.

A vacsora közben éltették *Leszkay*t, kiterjeszkedtek a sajtó azon merész elvadulására, a mit Nagyváradon éppen csak az utóbbi napon, a színház kérdésben tapasztaltak. Hangsúlyozták, hogy egy *vándor* fecske amint nem csinál nyarat, úgy egy cikk nem képes a sárral dobálással a polgárság nagy többségét terrorizálni s meggyőződésének nyilvánításában akadályozni. Az összejövétel kitünő hangulatban folyt le.

* **A Vatikán és Franciaország.** A pápa a montmartrei bazilika felszentelése alkalmából, mely január 17-én, *Jézus* Szt. Neve ünnepe lesz *Riehard* párisi bíbornok érsekhez levelet intézett, melyben az egyház jelenlegi helyzetét világítja meg Franciaországban. A levelet legközelebb fogják közzétenni. A montmartrei bazilikát tudvalevőleg a Komün leveretése után 1871-ben építettek a francia kamara által hozott határozatnak megfelelően, a francia világváros legkiemelkedőbb pontján, a Montmartren, hová óriási lépcsőzet vezet fel.

* **Arany János emlékezete.** Az egyetemkör e hónap 23-án délután megkoszoruzza *Arany* János szobrát, *Toldi* megjelenésének 50 éves fordulója alkalmából. Az ifjuság testületileg vonul a szoborhoz, ahol egyik hallgató beszéd kíséretében teszi le a koszorút, melynek szalgajain a következő felirat lesz: »*Arany* Jánosnak — Az egyetemi kör.

* **Kinevezés.** A nagyváradi kir. ítélő tábla elnöke *Karaka* Albert végzett joghallgatót díjas gyakornokká nevezte ki.

* **A nagyváradi ügyvédi kamara közírré teszi,** hogy dr. *Ehrlich* Mihály a n.-szalontai ügyvédet halálozás folytán az ügyvédi lajstromból törölte, s ügygondnokul *Marton* István n.-szalontai ügyvédet nevezte ki.

* **Uj olvasó egyesület.** Bihar megyei Bogyoszló községben olvasó egyesület alakult, melynek ideiglenes elnökül *Kiss* Bélát, jegyzőjéül pedig *Kurucz* Imrét választották meg. Az alapszabályokat tegnap küldték be az alispáni hivatalhoz, a miniszteriumhoz jóváhagyás végett leendő felterjesztéséhez.

* **Kedvezmény a betegsegélyző egyesület tagjainak.** A m. kir. belügyminiszterium egy rendeletet adott ki, melyben utasítja az állami anyakönyvezeteket, hogy a betegsegélyző egyesületek tagjainak, az egyesület használatára leendő halotti bizonylatok kiadását díj- és bélygmentesen állítsák ki. E rendeletet az összes hatóságoknak megküldték, melyben egyidejűleg figyelmezteti az anyakönyvezeteket, hogy e rendelet megszegése a legszigorúbb következményeket fogja maga után vonni.

* **Állami iskola tanítványok nélkül.** Árvában az új rend miatt több községben állami iskolát létesítettek, így *Hrusztinban* is, hol pe-

dig ezen állami iskolára szükség egyáltalában nincs, mert a katolikus elemi iskola két jó tanítóval bír. Az állami iskola felesleges voltát napnál fényesebben bizonyítja az, hogy már második éve van e községben állami tanító, ki egyuttal anyakönyvvezető is, a miért persze külön fizetése van — de mostanáig a lefolyt másfél év alatt még egyetlen egy tanítványa se volt és most sincs. Így tehát teljesen ingyen s jogtalanul élvezi a 400 frtnyi tanítói fizetést és 100 forintnyi lakbért, míg sok katolikus tanítónak, ki 100, 150 sőt 200 gyerekekkel reggeltől estig bajlódik, alig van betevő falatja. Ez idén ez az irigylésre méltó tanító még 134 frtért butort is csináltatott a csak papíron létező és az állami kiadások között szereplő állami iskola számára, a padok most egy csűrben aluszszák téli álmukat. De risum teneatis, már második éve még a tényleg nem létező állami iskola mellékszükségeinek fedezésére is 79 frtot vett fel. Megfejtethetlen talány, milyenek lehetnek egy nem működő állami iskolának 79 frtnyi évi mellékiadásai.

* **Elhunyt matróna** Egy előkelő, közszerepben álló nő hunyt el Diósgyőrön. Városunkban is mindenki ismerte, mint jó anyát, anyóstit és kitűnő honleányt. E hó 11-én temették el általános részvételtől kísérve. A haláleset által mélyen megrendített család a következő gyászjelentést adta ki.

Bisitzi Bisitzky Gyula, nyug. kir. jószágigazgatósági titkár és neje csepei Zoltán Karolina, gyalócai Gyalóczy Lajos kir. törvényszéki elnök és fia Jenő cs. és kir. tüzérhadnagy, váradi Balogh István államvasuti hivatalnok és neje Dióssy Ilona a maguk és többi rokonaik nevében fájdalommal jelentik, édes anyjának, illetve napának, nagyanyjuknak és rokonnak özv. bisitzi Bisitzky Antalnét, szül. andrasóczy és veskőczy Szalaky Máriának folyó hó 9-én éjjeli fél 12 órakor, életének 85-ik, özvegységének 6-ik évében hosszas betegkedés és a halotti szentség felvétele után történt elhunytát. A boldogultnak földi maradványai e hó 11-ikén délelőtti fél 10 órakor fognak a róm. kath. egyház szertartása szerint a diósgyőri sirkertben örök nyugalomra helyeztetni. Az engesztelő szent mise áldozat e hó 12-én reggeli 9 órakor fog a Mindenhatóknak a diósgyőri róm. kath. templomban bemutatni. Diósgyőr, 1897. évi január 9-én. Béke hamvaira!

* **Zarándoklás Rómába.** A tavasszal nagyobb zarándoklat indul Rómába, hogy bemutassa hódolatát a szentatyánál s a magyar haza főnállása 2-ik ezredéve küszöbén mulasztot és áldást esdjen. A zarándoklatot az államvasutak menetrend irodája rendezi. Kellő rendi vezetésről gondoskodtak s a zarándoklatot a püspöki kar egyik kiváló tagja fogja személyesen vezetni.

* **A tizek tanácsának tintatartója.** Berti testvérek, padatai régiség árusok egy nevezetes műtörténelmi emléket adtak el mostanában a muzeumok királyának, a britt muzeumnak. E becses műemlék: a tizek tanácsának tintatartója, melyből sok végzetes halálítélet került elő a lagunák városában. A tizek tanácsa tudvalevőleg a legfélelmesebb itélőszéke volt a veneczei köztársaságnak. A Berti testvérek Venecze községének is felajánlották a ritka ereklyét megvásárlás végett, ez azonban azt válaszolta nekik, hogy az ilyen fajta tárgyakra ninesen pénze.

* **Megsemmisített tárgyak és állatok tulajdonosságának kártalanítása.** A belügyminiszterium közhírré teszi, hogy a hatóságilag megsemmisített állatok, vagy tárgyak tulajdonosságának kártalanítási kérdése, ezenül a közgazgatási bíróságéle fog tartozni. Erről értesíti gyidejüleg az állatorvosokat és hatóságokat.

* **Ibsen, a rossz hazafi.** Kevés fia van Norvégiának, akire a svédek nagy ellenségei büszkébbek volnának, mint Ibsenre, a világhírré emelkedett drámaíróra. De a büszkeségükben most a harag érzése vegyült. Nagy a megbotránkozásuk a miatt, hogy a költő Linberg svéd szimzigató adta el „John Gabriel” című darabjának előadási jogát, akként, hogy a krisztianiai színházon kívül még a norvég színházak is csak a svéd igazgató révén sze-

rezheti meg Ibsen legújabb drámáját. A norvég sajtó élénken tárgyalja a dolgot és kemény szemrehányásokkal illetik. Nem tudják neki megbocsátani, hogy bár egy millió koronát érő vagyona van, silány anyagi haszonért egy svéd embernek adta oda azt a jogot, hogy legújabb drámáját Norvégiába előadhassák. Rossz hazafinak mutatkozott ezzel és rossz példát szolgáltatott. A bergeni színházban, ahol régi szokás-hoz híven Ibsen összes darabját elő szokták adni, már megkezdtek a John Gabriel Brinkmann próbáit s most be kellett szüntetni, mint-hogy egyelőre egyetlen norvég színházban sem adható elő Ibsen még ismeretlen drámája.

* **Az elvek a padon.** Egy csinos tanügyi nénike audienciát kért Wlassicsától.

Papp Géza bevezette.

— Kegyelmes uram — szölt önagysága — pártfogásába ajánlom a női kézimunkákra vonatkozó elveimet.

— Hol vannak az elvek? — kérdezte nyájasan a miniszter.

— Ebben a diszműben le vannak mind írva — volt a felelet.

Ekkor vette azonban észre, hogy az elveket tartalmazó diszművet künn felejtette a padon.

Roppant zavarodott lett.

A miniszter azonban udvarias:

— Nem baj — szölt — majd megkapom az elveket később.

— De behozom . . .

— Ne tessék fáradni, én ráérek.

Az audenzia ezzel véget ért. Papp Géza azonban helyrekorrigálta a hibát és később átadta a miniszternek a padon felejtett elveket.

* **Érzékeny Kohn.** Gyulai Pálnak „Krisztus és a madarak” című legendáját a zsidó iskolák számára készült olvasókönyvek is felvették. Ez a vers szemet szurt egy Kohn Izidor nevű polgártársnak és beadványt intézett a közoktatásügyi miniszterhez, intézkedését kérve, hogy ez a költemény az iskolákban ne adassék elő, mert vannak zsidó fiúk, a kiknek vallásos érzületét felette bánthatja, ha nekik folyton „Krisztus Urunkat” kell emlegetni. A miniszter Kohn Izidor óhaját, véleményét nyilvánítás végett elküldte azon gymnasium tanári karához, a melybe a kis Kohn jár. A tanári kar azonban megbotránkozásal utasította vissza Kohn panaszát és a miniszter leirata felett egyszerűen napirendre tértek.

* **Rendőri hírek.** Talált kabát. Jó régen, néhány hete is van már annak, hogy a felső garasos hidon egy jó karban levő téli kabátot találtak. Mivel tulajdonosa ez idáig nem jelentkezett, a vendörkapitányi hivatal közhírré teszi, hogy ha rövid idő alatt tulajdonosa át nem veszi, nyilvános árverésen eladhatja. — *Elfogott csavargók.* Az éjjeli a nagyvárad rendőrség 10 veszélyes csavargót fogtak el, kiket ma fognak Váradról eltolonozolni.

SZÍNHÁZ ÉS MŰVESZET.

Elégtétel.

— A nyári szinkör sorsa. —

Nagyszabásu akciónk, melyet a közmorál nevében és érdekében a jóízűség független polgárság támogatásával hónapok óta folytattunk a művészetet üzletté alacsonyító Megyeri-rendszer ellen, ma 39 szótöbbséggel diadalt aratott a városi közgyűlésen. Megelégedés tölt el bennünket ez erkölcsi elégtétel vételénél, melyet a közgyűlés tagjai párt- és vallásfelekezeti különbség nélkül nemcsak nekünk, hanem a soha el nem pusztítható közerkölcsnek adtak.

A szavazás fényes eredménye véget vetett annak a rettentő terrorizmusnak, mely egyesek üldözésétől, sárral való dobálásától kezdve a közgyűlés tagjainak s a polgármesternek erőszakos megtámadásáig vitte a dolgot, kiakarták fitni a szabad véleménynyilvánítás eszközt: a

tollat azok kezéből, kik anyagi érdek nélkül, önzetlenül, személyes szimpathiák felretételével szolgálták a kulturát s rámutattak arra a nivósülyedésre, mely elkerülhetetlenné vált akkor, midőn a fékevesztett üzleti érdek érvényesül a művészet rovására — s ime, a fegyver, melyet ráfogtak a közérdek, közmorál védőire, azokban okozott kárt, kik személyes kérdéssé akarták devalválni a kulturális missió eszményi ügyét. Kijelentettük, hogy nem az a kérdés, Megyeri vagy Leszkayé legyen a nyári szinkör, hanem az, hogy a közönség erkölcsének ki fog helyes irányt adni s bejöhete-e Váradra Megyeri, aki üzleti érdekből az obscenitások számára nevelte a közönséget.

A párt- és valláskülönbség nélkül adott szatiszfakciót, melyet a független közgyűlési s színházlátogató tagok és a tisztos tanács nekünk szereztek, — nagy elismeréssel s örömmel nyugtázzuk, mert elvi álláspontunk igazolását látjuk benne. Az a higgadt, tárgyilagos tisztogatás, melylyel a közvéleményt megtisztítottuk a személyes érdekektől, a nepotizmustól, a klikkek befolyásától, — ma végre eredményre vezetett. A színház igazi kulturális missiója megint tisztán áll s nem fogjuk engedni azt eredeti hivatásától eltéríteni.

Leszkay Audrást pedig ne bizassa el a siker, melyet ellenfelének gyengesége idézett elő. „Tartozik” rovatunkban márcziusra névsort várunk tőle s főkép megnyugtató programot, művészi nivót, jó művezetést. Tanuljon Megyeritől, hogy mit nem kell s mit nem szabad tennie, ha a közbecsű ést meg akarja tartani. Kerülje a közerkölcsiség rovására eső tisztán a kassza érdekében kívánatos pervezitásokat s olyan darabokat adasson elő, melyek előadásánál ne legyenek kénytelenek a jó izlésű emberek pirulni s boszankodni. Legyen hü multjához, midőn a közönség szeretetét annyira sikerült megnyerni találékonyságával s jóízűségével, hogy bizalomból ma neki adták a szinkört. Ne fitymálja a közönséget, mint elődje tette, — a mit ő sohasem tett. Tudja jól, hogy a művészetre szívesen áldoz Nagyvárad jóízű közönsége.

Szívből üdvözljük a mai határozatért a közmorál nevében Nagyvárad törvényhatósági bizottságának műizlésű tagjait.

MULATSÁG.

A jogász bál. A holnapi jogász bál iránt már is általános érdeklődést tanúsítanak. A „Csarnok” disztermét már kezdik diszítani s a fiatalság már alig várja a farsang első elegáns mulatságát. A bál 1/2 9 órakor kezdődik s több mint bizonyos, hogy csak a késő éjjeli, vagy hajnali órákban fog véget érni. Ezzel fognak megkezdődni tulajdonképpen a farsangi mulatságok, melyekben különösen az idén nagy számban lesz része a táncolni szerető közönségnek.

Sétahangverseny. A legközelebbi sétahangverseny holnapután, vasárnap lesz a Fekete Sas disztermében megtartva. A kellemes szórakoztatásról gondoskodott Herncsirek István derék karmesterünk, ki minden tekintetben azon van, hogy a sétahangversenyeket ismét a régi színvonalra emelje. A műsört itt közöljük:

1. Vollstedt R.: „A császár trombitásai.” Jellemdarab induló alakban.
2. Weber C. M.: „Oberoun” nyitánya.
3. Herncsirek J.: „Az egyszer egy” Polka francia, a nagyvárad kereskedelmi csarnoknak ajánlva.
4. Goldmark K.: „A házi tücsök” előjátéka.
5. Iradier: „La Paloma.” Spanyol szerenád.
6. Müller A.: „Vizijáték” keringő az „Udvari Figaró” című operából.
7. Erkel F.: „Bánk-Bán.” Egyveleg.

Farsangi naptár.

- Január 16. Jogász-bál a Kereskedelmi Csarnok nagytermében.
 » 20. Zene-estély a »Zöldfa« nagytermében.
 » 22. Benő Bálint tilinkó hangversenye a »Sasban.«
 » 23. A tisztikar zeneestélye a Kereskedelmi Csarnokban.
 » 24. A várad-velencei reformátusok bálja a Zöldfában.
 » 27. Jogász Colon-bál a Zöldfában.
 » 30. Tiszti estély a Kereskedelmi Csarnok helyiségében.
 » 31. A 48-as Népkör bálja a Zöldfában.
 Február 2. A román ifjak hangversenye és táncestélye a Sasban.
 » 6. A Réti Népkör bálja a Zöldfában.
 » 27. Tiszti estély a Kereskedelmi Csarnok helyiségében.

Közönség köre.

Az ipartestület által ez év január hó 10-én az elagott és munka képtelenné vált iparosok alapítókegyelmitására rendezett táncvigalom alkalmával a következő urak és hölgyek járultak a nemes cél eléréséhez adományaikkal, melyet az ipartestület nevében örök hála kötelezve megköszönünk. Kelt N. várad 1897 január 11-én. Bertsey György ipartestületi elnök.

Des Echerolesz Kruspér család 20 frt. D. J. Han László 10-10 frt. Nyiry György, Schlaub Jozefin uró, Diósy Ignác és fia Lajos, Sal Ferencz polgármester, Kornstein Lajos, Weinberger és Aufrecht, Markbreit Sándor, Dr. Hoványi Ferencz, Müller Salamon, Batáry Imre, Máté Lajos 5-5 frt. Ress L. Emil 4 frt. Bodó Imre, Sződényi Nándor, Kempfner Mór, Baumeisster Ernő, Bogár János, Cseprega Miklós, ifj. Farkas László, Varga Imre, Veisz Gábor, Lobodka István, Sztaril János, Huzella Gyula, Sztaril Ferencz, Stern Herman, Veiszlovits A. és fia, Tátray Sándor, Fehér Zsigmond, Nagy Zsigmond, Berkes Bertalan, Incze Lajos és társa, Szolga Ferencz, Dr. Altman Jakab, Farkas Imre, ifj. Kohn Sámuel, D. Ferencz, Klein Miksa, Bertsey György, Rádl Ödön, Zimmer Károly, Veidlich István, Janky József, Trenecky Gyula és neje, Özv. Smorda Ödönne uró, Özv. Gitye Józsené uró, Özv. Stidl Ferenczné uró, Tóth Zsigmond, Kunz Gus táv, Élő János, Mihálovics János, 2-2 frt. Vonz Zsigmond, Pántya Péter, Tarsoly Ferencz, Preisz Illés, Dévald Mihály, Meriz János, Voszka Ferencz, Jankovics János, Özv. Hanga Péterné, Péchy Antal, Tóth Lajos, Lőrincz J. Henrich, ifj. Tóth Ferencz, Patta Manó, Schenker Mihály, Dr. Ullman Béla, Ragány János, Gáll László, Pankolics Károly, Fábry Zsigmond, Markovics Sándor, Szilády Ernő, Farkas László, Bubelini, Moskovics Miksa, Fábry István, Mokry János, Balogh Ferencz, Batanezky Ferencz, Stern Lipót, Dr. Berkovics Ferencz, Nozáky Rudolf, Mészáros László, Plander Sámuel, Czeglédy Jenő, Iványi István, Schönberger Armin, Szóke Gyula, Kuglis János, Csobánczy Antal, Korcsmáros László, Szücs Izó, Szmelka György, Nagy Károly timár, 1-1 frt. Vaszil György, 1 frt. 50 kr. Cábó János, Fröhlich János, Széles Lajos, 1-1 frt. Krausz Márton 80 kr. Schmidt Károly, Sin'a László, Dull Lajos, Kezdődy Géza, Kurcz Ignác, Szpevár Pál, Gazdag Géza, N. N. Veisz Jakab, Mandel Gábor, Miklós Ferencz, Rátkay József, Golb Emanuel, 50-50 kr. Nánásy Gábor 10 kr.

UJ VASUTI MENETREND.

Érvényes 1896. október 1-től.

Vonat indul Nagyváradról.	Vonat érkezik Nagyváradra.
Püspökladány-Budapest felé gyorsvonat 8 ⁴⁵ regg., 2 ¹⁵ éjjel, személyvonat 11 ³⁰ d. e., 2 ³⁰ d. u., 11 ³⁰ éjjel.	Budapest-Püspökladány felé gyorsvonat 7 ⁰⁰ este, 2 ¹⁵ éjjel, személyvonat 7 ³⁰ reggel, 3 ⁴⁵ d. u., 1 ⁴⁵ éjjel.
Kolozsvár felé gyorsvonat 7 ¹⁵ este, 2 ¹⁵ éjjel, vegyesvonat 1 ³⁰ d. u., személyv. 3 ⁴⁵ délután, 2 ⁰⁰ éjjel.	Kolozsvár felé gyorsvonat 2 ³⁰ éjjel, 8 ³⁰ reggel, személyvonat 10 ⁴⁵ éjjel, 11 ³⁰ d. e. vegyesvonat 8 reggel.
Csaba-Arad-Szeged felé személyvonat 10 ³⁰ d. e., 4 ³⁰ d. u., vegyesvonat 7 ³⁰ este.	Arad-Szeged-Csaba felé vegyesvonat 8 ³⁰ r., személyvonat 9 ³⁰ d. e., 5 ³⁰ d. u.
Belényes-Vaskó* felé vegyesvonat 4 ³⁰ reggel, 1 ⁴⁵ d. u.	Vaskó-Belényes* felé vegyesvonat 11 ⁰⁵ d. e. 9 ¹⁵ este.
Érmihályfalva felé vegyesvonat 6 ⁴⁵ r., 4 ⁴⁵ d. u.	Érmihályfalva felé vegyesvonat 8 ³⁰ r., 9 ¹⁵ este.
Ósi-Kót-Gyoma felé személyvonat 7 r., vegyesvonat 1 ³⁰ d. u.	Gyoma-Kót-Ósi felé vegyesvonat 10 ³⁰ d. e. személyvonat 8 este.

* Ezen vonatokkal lehet a Félix-fürdőbe és vissza közlekedni.

REGENY-CSARNOK.

Jón, rosszon túl.*

(Uri morál.)

8

HERBERT M. után Dr. MARGITAI.

Ezalatt a szép leány Andy tiszteletteljes köszöntését a legtermészetesebb s elfogulatlanabb modorban viszonzozza, gyermekies buzgalommal kérdezősködik a fénykép után, sőt örömet is kifejezi, hogy ma ilyen udvarias szomszédot kapott.

— Az udvarias emberek bizony kihalóban vannak, — nevet a szép lány ártatlan hamiskodással: — utitársaink rendszeren mormogó medvék, orruk az újságba vagy utikönyveikbe dugják s ha szólunk a vasutat szidják.

— No ne, Johanna, — szól közbe a társalkodóné nevetve, — annyira talán mégsem jutottunk.

— No az utazó hölgyek iránt való lovaság nem mindig szerencsés dolog, — véli Andy szeszélyesen. — En akinek fiatalabb éveimben szintén kiváló tulajdonaimhoz tartozott az udvariasság, rettenetes tapasztalatokat tettem e téren. A képtárakban katalogust vettem, de nem nézhettem bele, mert oda kellett kölcsönözni tudnivaló hölgyeknek; koncerteken rendszeren a székek alatt kellett keresgélnem, ha egyik vagy másik szépség elejtett valamit, a vasuti perronokon ölebet tartva áldogáltam a tömeg között, míg a — kedves állatka — urnője meg nem ebédelt, a kupékban a napos és czugos helyeket mind elvállaltam, csak hogy biztosságba helyezzen szomszédnőimet, — node minden elmult. Természetesen levették a szépnem iránt való hálátlan gyöngédségét.

Am Ring asszony titkos aggódó pillantást vet öcsésére, mert ez csak akkor szokott ilyen elevenséggel társalogni, ha a társaságban nagyon kedves néki valaki. Szívében reszket, ha a bájos fiatal teremtsére gondol, ki most Divora ismeretségébe jutott — hiszen Andy oly önféjű s kiszámíthatatlan teremtsé, hogy daczára negyvenöt esztendejének, egy szép napon igen könnyen áldozata lehet az új szépségnek.

A fiatal hölgy azonban, a bozeni szépség a legpompásabban mulat Andy ecsetelésé, sőt a legedesebb, szinte gyermekileg elfogulatlan nevetésbe tör ki, biztosítva Andyt, hogy a fotografiáért való örök hálával iparkodni fog kárpótlást adni elődjei mulasztásaiért. Andy egészen el van bájolva.

— Ugyan hogy is lehetne nagysággal szemben más az ember, mint a legudvariasabb, — szól immár rég nem hallatott udvariasággal.

Hanem ez már nem egészen sikerül; a bókokat az ifju hölgy nem szeretheti, mert bár el nem pirul s zavarba se jön, de hideg visszautasító kifejezés ül arcára, úgy hogy Andy iparkodik egy világi minden ügyességével változtatni taktikáját.

Ezalatt Am Ring asszony is társalgásba bocsátkozik a szép idegennel, még pedig a le-

* Tegnap közleményünk elejéről (a harmadik bekezdés előtt) nyomdai hiba következtében kimaradtak a következő sorok:

Ma is csak egy kis mozgás kedvéért jött át Rozenbe. A pompás table d'hote a folytonos heverés és ellustították, nehézkessé tették, pedig Divora urtól mitől se félt jobban, mint az elhizástól, ámbár e félelme egyelőre minden alapot nélkülöz.

Az istentisztelet után elgondolkozva andalog a bozeni Campo Santo felé. A haláltól nem fél, minden élet természetes végének tekinti azt, de sőt el is rendelte halála esetére, hogy Góthában elhamvasszák. Különben a temetőbe is művészi indokok vezették. A fehérmárvány emlékek, melyek a temetőt szegélyezik, csaknem mind nemes, művészi alkotások s a páthosz, a gyöngédség s a nemes formák iránti érzék, melyek az olasz népet jellemzik s műalkotásaikban kifejezést nyernek, már itt Olaszország közelében érvényesülnek. Andy emlékszik rá, hogy a Giovanelli család sirja fölött gyönyörű márványból vésett női alak emelkedik dombozműben, Schvanthaler remeke.

Ezuttal nem egyedüli bámuloja a műremeknek, mert a rácsozat mellett egy fiatal leány is áll s megfélekezve mindenegyéből merül el az emlék nézésébe.

hető legnagyobb szeretetreméltósággal melyet a fiatal leány bár nagyon tapintatosan, de igen hidegen és kímérten viszonz; talán érzi, hogy Am Ring asszony, ha a legdiszkrétebb alakban is, de mégis fürkészi egyéniségét.

Andynak különös sajátsága, hogy nem örömmest beszél olyan személyekről akik őt nagyon érdeklik; régi, lerázott barátjai fölött kiméletlenül elcsufolódik, — de aránylag még elég szép vonása természetének, hogy legjobban szeret hallgatni az olyasmiről, ami igazán megindítja őt.

— Milyenek találd azt a fiatal hölgyet Andy bátyám? kérdi Márfa, midőn egy félórával később ismét csak hárman ülnek együtt egy csésze mokka mellett a kursalon kávéházában.

— Miféle ifju hölgyet? kérdi Andy szemmeresztve.

Márfa, daczára anyja intó tekintetének el-fakad nevetve:

— Nagyszerűen tudod adni a meglepettet Andy bácsi! Igazán azt hiszed, hogy nem tudom, mennyire el vagy tőle ragadtatva?

— Mindenesetre jobban van nevelve, mint te! — pattan föl Andy mérgesen. — Nézz meg az ember.

Márfa jónak látja tekintetét néhány, a harmadik asztalnál grasszáló bécsi gigerli felé fordítani, kik meglehetősen merészséggel kaczerkoddak vele.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A megtámadott választások.

Budapest, jan. 14. (Saját tud. táv. A Sima Ferencz és Biederman közt lefolyt választás ellen beadott petíciót ma tárgyalta a bíráló bizottság. A határozat hozatalt elhalasztották. Furics Mihály privigyei mandátumát igazolták.

Elhunyt főúr.

Budapest, január 14. (Saját tud. távirata.) Gr. Zichy József, a ki a boldogult Miksa császárt mexikói útjában, mint legmeghittebb embere kísérte, Bécsben meghalt. Az uralkodó család mindig a legnagyobb figyelemmel volt az agg főúr iránt. Halála a legmagasabb körökben is részvétet keletett.

Tűz a hajón.

Budapest, január 14. (Saját tud. táv.) Az »Ellena« nevű osztrák hajón, mely 4500 hordó petróleumot szállított, ismeretlen okból tűz támadt. A legénység, melyből ketten megsebesültek megmenetelt.

A pestis ellen.

Budapest, jan. 14. (Saj. tud. táv.) Bombayból távirják, hogy Hawkins tanár azt a tanácsot adta az indiai kormánynak, hogy Bombay körül kordont vonjon, mert különben a pestis egész Indiát elözönli. A pestis ellen különben a török kormány is tett óvintézkedést. Bassorahban egy hajót, melyen pestis utasok voltak, visszaindítottak. Mig egy angol hajó 1042 indiai zarándokkal, kik közül kettő pestisbe esett, Camaránban feltartóztatott.

KÖZGAZDASÁG.

Nagyváradí hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradí piacon 1896. jan. 12-ik napján tartott vásáran eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Ó buza 7.60 Uj buza 7.50 Kétszeres buza, 6.00—5.80. Rozs 5.90—5.80 Arpa 4.10—4.00 Zab 5.00.—4.80 Tengeri 3.40 uj 3.30 Borsó 15.—Lencse 17.—Bab 7.00. Köleskása 11.50 Burgonya 2.50. 100 kiló Lángliszt 14.00. Zsemlyelisz 13.20.

Fehérkenyér liszt 12.70 Barnakenyér liszt 10.70 széna fuvarral 2.50. Szalma fuvarral 1.50 Szalonna 60.— 6 kiló zsúpp-szalma 08 kr. 150 kgrm. alom-szalma 04 kr. 1 köbméter tűzifa. bikk 3-10, tölgy 2-90, eser 3-30. 100 kiló marhahus —.52. Öntött gyertya —.54. Lámpaolaj —.50. Egy liter bor ó 50, új 40. Pálinka 36 szilvapálinka 85, szesz 85. Egy métermázsa kő-só 10.70, nyers fagygyu 24.—, olvasztott fagygyu 33.—, szappan 25.—, birka gyapju — magyar gyapju 00.—. Egy hektoliter ó-bor 34.— új bor 22.—, méz 0.90, kemény faszén 1.70, puha faszén —, kendermag 7.00 köles 4.80 repeze 10.70, dió 18.—, mogoró —, aszu szilva 20.—. Egy kilogramm savanyu káposzta 12, szalonna 62, sertéshus 52, juh-hus 34, veres hagyma 10, fog-hagyma 28, bors 1-10, paprika 1-50 barnakenyér 10. Egy liter kőolaj 20, 1 mm. Bükköny 0.00 mm. Luczernamag —. frtig, 1 mm. Lóhere —. 1 mm Burgondi —.

Marha ártáblázat 1896. január 12-ről egy pár első rendű jármás ökör 250—300 egy pár másodrendű jármás ökör 200. 245, egypár harmadrendű jármás ökör 110. 190. 1 pár fejős tehén 70—180. 1 drb. vágó ökör 250 kgr. 62—78 1 drb vágó tehén 150 kgr. 44—65. 1 drb. veres borju 9—14 1 drb. fél éves borju 16—26 1 drb egy éves borju 23—40. két éves borju 32. 58. 1 drb. hizott sertés 42. 70. 1 pár fél éves 18. 24 —, 1 pár egy éves sertés 33 45, 1 pár két éves sertés 54-74, egy drb. jó igás ló 55 75, 1 pár ökörbőr 16—21. egy pár tehénbőr 12—15 borjubőr 4—5,— 1 pár lóbor 7.—10. 1 pár juh bőr 0.00—0.00

Forgalmi kimutatás 1896. évi jan. hó 12-ről: Tiszta buza körülbelül 400 hltr, kétszeres buza 200 hltr, rozs 500 hltr, árpa 100 hltr. zab 150 hltr, tengeri 400 hltr, burgonya 500 hltr. Lábás jószágok: Hizott sertés mintegy 300 drb, félhizott 190, sovány 220, süldő 300, ma-

lacz 150, hizott marha 14, jármás ökör 260, fejős tehén 180, borju 168, bivaly 7, juh és keeske 30 ló 242.

Terménytőzsde.

Budapest, jan. 14.

B u z a	ősze, bácskai	6.65
	ősze, északi	6.80
	október-novemberre, bácskai	5.10
	okt.-nov.-re északi	5.70
R o z s	ősze bácskai	3.45
	ősze, északi	3.50
T e n g e r i,	okt.-nov.-re, bácskai	5.30
	okt.-nov.-re, északi	3.33
R e p e z e	október-novemberre, bácskai	4.—
	okt.-nov.-re, északi	3.87

Bécs, jan. 14.

B u z a	tiszai	8.95—0.—
	bánsági	8.90—0.—
	bácskai	8.70—0.—
	szokványáru ősze	0.—0.—
B u z a	szokványáru tavaszra	7.25—0.—
R o z s	tiszavidéki	3.14—0.—
	szokványáru ősze	3.26—0.—
	szokványáru tavaszra	6.40—0.—
T e n g e r i	magyar	6.15—0.—

Hivatalos arfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1897. jan. 14-én.

Magyar aranyjárdék 4%	121.75
Magyar kerensjárdék	99.50
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 1/2%	123.50
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.50
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	120.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	97.50
Italmérsi jog megváltási kötvény	100.50
Horva.-szlavon földterhermentesítési kötvény	98.25
Magyar nyerevény sorsjegy-kölcsön	152.—
Tiszszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	139.50
Osztrák járadék papírban	101.60
Osztrák járadék ezüstben	101.70
Osztrák járadék aranyban	122.—
Tsztrák korona járadék	100.75
1890. osztrák államsorsjegyek	145.50
Osztrák magyar bankrészvény	952.—
Magyar hitelbank részvény	414.25
Osztrák hitelintézeti részvény	375.40

Osztrák-magyar államvasúti részvény	864.25
20 frankos arany (Napóleondor)	9.51
Német birodalmi márka	58.72 1/2
London vista	119.90
Páris vista	47.52 1/2
20 márkás arany	11.73

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Meghívás.

A nagyváradai takarékpénztár, hitel- és segélyegyleti szövetkezet

1897. január hó 17-én

vasárnap délelőtt 11 órakor a »Gazdasági és iparbank« helyiségében tartja évi

közgyűlést,

melyre a t. üzletrészesek ezennel meghívotnak.

Tárgyai lesznek:

1. Igazgatósági jelentés a lefolyt évről.
 1. A felügyelő bizottság jelentése és ennek kapcsán a felmentvény megadása.
 3. Az igazgatóságnak a tisztviselők tiszteldíjára vonatkozó javaslata.
 4. Ugyanannak javaslata az osztalék megállapítására nézve.
 5. Alelnöknek és 7 igazgatónak 3 évre és 5 felügyelő bizottsági tagnak 1 évre való megválasztása.
 6. Esetleges indítványok.*
- Nagyvárad, 1897. január hó 14-én.

Sipos Orbán,
elnök.

A közgyűlésen csak azon indítvány tárgyalható, mely három nappal előbb az elnökségnél bejelentett.

PSERHOFER J., VÉRTISZTÍTÓ PILULAI Egyedüli főraktár Magyarországon részére: **TÖRÖK J.** gyógytára Budapest, Király-utca 12. sz.

ez utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan alig létezik betegség, melyben ezen labdacok csodás hatásukat ezerszeresen be nem bizonyították volna.

Eztizedek óta ezen labdacok általános elterjedésnek örvendenek és alig van család, melyben ezen kitünő háziszertől készlet nem volna található. Számtalan orvos által ezen labdacok háziszertől ajánlataknak és ajánlataknak minden oly bajknál, melyek a **rosz emésztésből és székrekedésből** erednek: mint epezarvak, májbajok, kólika, vértulások, aranyér, beltétlenség s hasonló betegségeknél. Vértisztító tulajdonságuknál fogva kitünő hatással vannak **vérszegénység** makat sem okozzák és ennek folytán még a leggyengébb egyének, de meg gyermekek által is minden aggodalom nélkül bevehetők.

Ezen „vértisztító pilulák“ va ódi minőségükben egyedül **PSERHOFER J. gyógyosztárában** „az arany birodalmi almához“ Singerstrasse Bécsben készítettnek. Egy doboz ára 15 drb pilulával **21 kr.** o. é. Egy tekercs 6 dobozzal **1 frt 5 kr.** A bér előleges beküldése mellett ára bérmentes megküldéssel: 1 tekercs **9 frt 20 kr.** Egy tekercsnél kevesebb nem küldetik.

NB. Nagy elterjedésüknek fogva ezen pilulákat legkülönbözőbb alak és név alatt utánozzák; azért figyelmeztetünk mindenkit, hogy világosan „Pserhofer J. vértisztító pilulái“ kell kérni és csak azok tekintendők **valódiaknak**, melyek használati utasítása Pserhofer J. sajátkezü aláírásával van ellátva s melyek a dobozfedők feliratán ugyanazon névaláírással **veres nyomásban** vannak ellátva.

A számtalan levél közül, melyekben e pilulák fogyasztói a legkülönbözőbb és legsúlyosabb betegségek után visszanyert egészségükért hálat mondanak, csak néhányat igitatunk ide, azon megjegyzéssel, hogy mindenki, aki csak egyszer használta e pilulákat, azokat tovább ajánlja.

Köln, 1893. április 30. **Tekintetes ur! Legforróbb köszönetemet fejezem ki önnek 60 éves nagynémem nevében. Ot évig szenvedett idült gyomorhurut s vizkórban. Az élet már csak kin volt rá nevé s valóban egészen le is mondott az ételtől. — Véletlenül valahogy az ön kitünő vértisztító-labdacsából egy dobozzal jutottak kezéhez s annak huzamosabb ideig való használata után teljesen felgyógyult.** Teljes tisztelettel **Weinzettel József.**

Bécs-Ujhegy, 1887. decz. 9. **Kifejezést s azokat, a hol csak szerit tehetem, mindenütt a legmelegebben fogom szenvedő embertársaimnak ajánlani. Ezen köszönetnyilvánításomnak tetszése szerinti nyilvános felhasználását pedig ezennel rendelkezésemre bocsátom.** Mély tisztelettel **Hahn Ignác.**

Hrasche, Flödnik mellett, 1887. szept. 12. **Tekintetes ur! Valóban az isten szent akarata volt, hogy az ön labdacok kezemhez jutottak s jelenleg megírom önnek azok eredményt: gyermekágyban meghaltam, úgy annyira, hogy dolgaimat már nem voltam képes végezni s azóta már bizonyára rég meghaltam volna, ha az ön csodálatra méltó labdacok meg nem mentek. Az isten áldja meg önt ezerszeresen érte. Hiszem, hogy az ön labdacok tökéletesen ki fognak gyógyítani, máthogy másokat is meggyógyított.** **Kuifli Teréz.**

Eichengraberamt, Göhl mellett, 1893. márcz 27. **Tekintetes ur! Alulírott tisztelettel kérem, szíveskedjek az ön valóban hasznos és kitünő labdacsaiból számomra ismét 4 ekercsessel megküldeni. Nem mulasztatom el egyszermind, hogy ezen kitünő labdacok lecses voltát, illetőleg legmélyebb elismeréseimnek mondjak**

Götschdorf, Kolbach mellett, oszt. Szilözia, 1886. okt. 8. **Tekintetes ur! Tisztelettel felkérem önt, szíveskedjek az ön egytemes vértisztító-labdacsából egy 6 dobozból álló tekercset megküldeni. Egyedül csak az ön csodálatos labdacsaiknak köszönhetem, hogy gyomorajamtól, mely öt éven át gyötört, megszabadultam. Nem is fog nálam ezen labdacok sohasem hiányozni s tekintetességének pedig ezennel a legmélyebb köszönetemet fejezem ki.** Legmélyebb tisztelettel **Zwickli Anna.**

Alpesi növény-liquor, Bernhard O. W.-tól Lindauben, mindennemű gyomorbaj ellen. Egy palack ára **2 frt 60 kr.**, egy fél palack **1 frt 40 kr.**, egy negyed palack **70 kr.**

Amerikai köszvénykenőcs legjobb szer minden köszvényes és eszuzos baj nevezetesen hátrgerinczbaj, tagzsugattás, esipőbántalom, feloldali feigőres, ideges fogfájás, fülzsugattás stb. ellen **1 frt 20 kr.**

Angol csoda balzsam 1 üveggel **50 kr.**

Fiakerpor, hurut rekedség, köhögés stb. ellen, 1 doboz **35 kr.** bérmentes megküldéssel **60 kr.**

Fagy-balzsam, Pserhofer J.-tól. Évek óta legbiztosabb szernek van elismerve mindennemű fagybajok és idült sebek stb ellen, 1 téglgy **40 kr.** Bérmentes megküldéssel **65 kr.**

Stoll Kola-készítményei a gyomor és idegek legkitünőbb erősítő szere.

Kola Elixir vagy bor, 1 liter **3 frt**, fél liter **1 frt 60 kr.**, egy negyed liter **85 kr.**

Golya-balzsam, a legmegbízhatóbb szer a golyvánál, 1 üveggel **40 kr.** Bérmentes megküldéssel **65 kr.**

PSERHOFER J. gyógyoszerész „zum goldenen Reichsapfel“ BECS I., SINGERSTRASSE 15.

A megrendelések viteldímentes megküldése csak a megfelelő viteldíjak előzetes beküldése mellett eszközöltetik s ez esetben a postai költségek sokkal kisebbek mint az utánvétel melletti megküldésnél. Valódiaknak egyedül csak a labdacok tekinthetők, melyeknek használati utasítása Pserhofer J. névaláírással vannak ellátva, melyek minden doboz tetején ugyanazzal a névaláírással bírnak **veres nyomásban.** Fent nevezett különlegességek kaphatók Budapesten is: **Török József gyógyoszerésznél Király-utca 12. és Erger A. Fia (Nador-gyógyoszerész) Váci-körút 17.**

Nyomatott laptulajdonos: Szent László-nyomda-részvénytársaságnál Nagyváradon.